

Autor: Bernard Stark

TEST PRZED MATURĄ 2007

PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY Z GEOGRAFII

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 150 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 14 stron (zadania 1–25) i barwną mapę. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Podczas egzaminu możesz korzystać z ołówka i gumki (wyłącznie do rysunków), linijki.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
60 punktów

WYDAWNICTWO PEDAGOGICZNE

Arkusz przygotowany przez Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON na wzór oryginalnego arkusza maturalnego.

Do rozwiązania zadań 1–5 wykorzystaj załączoną barwną mapę okolic Parku Narodowego „Ujście Warty” oraz własną wiedzę.

Zadanie 1. (1 pkt)

Oblicz różnicę wysokości między punktem A i najwyższym wzniesieniem znajdującym się w tym samym kwadracie.

Miejsce na obliczenia

Odpowiedź: .....

Zadanie 2. (1 pkt)

Oblicz różnicę czasu słonecznego między południkiem przechodzącym przez Ługi Górzyckie a południkiem przechodzącym przez muzeum w miejscowości Słońsk.

Miejsce na obliczenia

Odpowiedź: .....

Zadanie 3. (2 pkt)

Na podstawie mapy i własnej wiedzy uzupełnij następujące zdania:

W Starym Kostrzynie znajduje się drogowe przejście graniczne z .....

..... jest miejscowością położoną przy południowej granicy Parku Narodowego „Ujście Warty”, w której znajduje się fort.

Park Narodowy „Ujście Warty” znajduje się na terenie województwa .....

Młyn wodny przedstawiony na mapie znajduje się nad rzeką .....

Zadanie 4. (2 pkt)

Korzystając wyłącznie z mapy, podaj trzy argumenty potwierdzające, że Słońsk jest korzystną miejscowością dla ruchu turystycznego.

1. ....

2. ....

3. ....

Wszystkie arkusze maturalne znajdziesz na stronie: arkuszematuralne.pl

Zadanie 5. (4 pkt)

Porównaj obszary położone w kwadratach A3 i D1, ustalając po dwa najbardziej różni-
cujące je kryteria (warunków naturalnych i zagospodarowania).

Warunki naturalne:

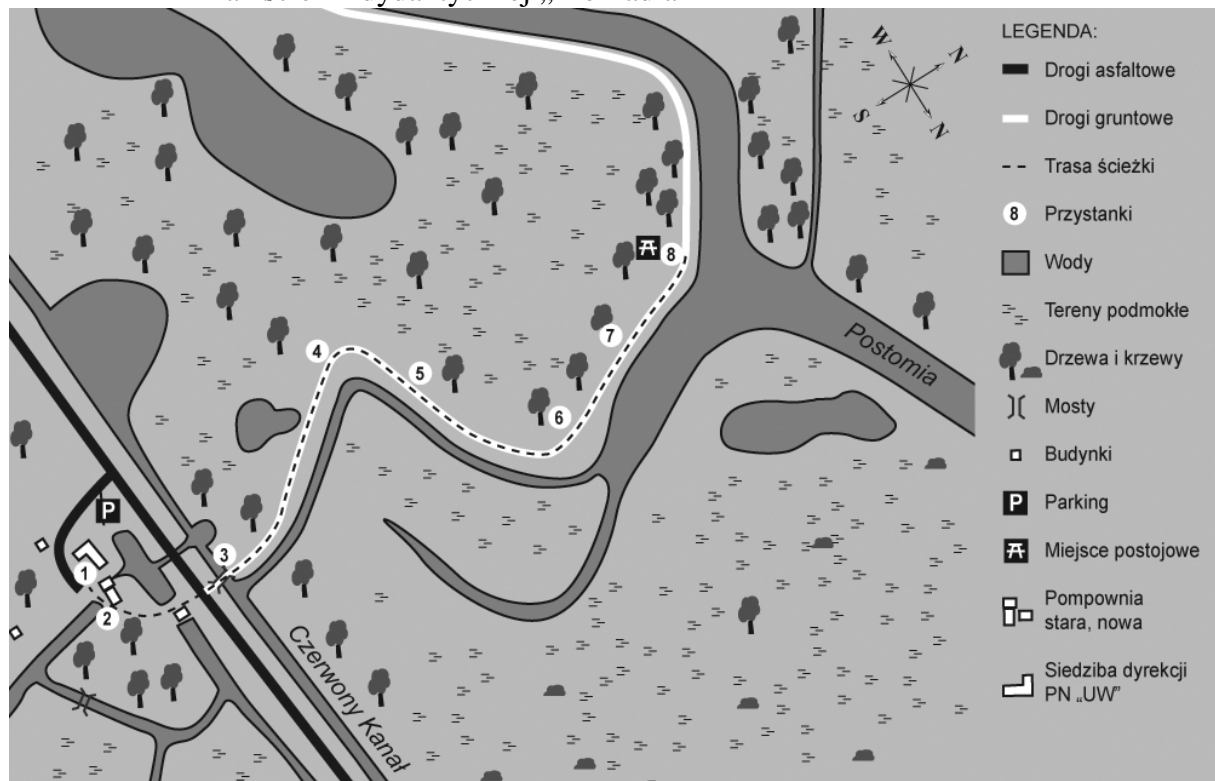
Kryteria	Różnice między obszarami A3 i D1

Zagospodarowanie:

Kryteria	Różnice między obszarami A3 i D1

Zadanie 6. (4 pkt)

Plan ścieżki dydaktycznej „Mokradła”

Informacje:

Ścieżka piesza o długości ok. 1 km. Na trasie 8 przystanków:

1. „Pradolina” – sposób powstania pradoliny oraz obserwacja jej fragmentów z chyrzyńskiej wieży widokowej.
2. „Historia Chyrzyna i pompowni” – historia osady Chyrzyna i umiejscowionej tu przepompowni wody.
3. „Mokradła – zbiorniki wody słodkiej” – właściwości retencyjne terenów podmokłych i ich znaczenie dla przyrody i człowieka.
4. „Bioróżnorodność” – bogactwo gatunkowe na przykładzie Parku Narodowego „Ujście Warty”. Po czym poznać obecność zwierząt na danym terenie? Tropy i inne ślady.
5. „Skarby z terenów podmokłych” – o wykorzystaniu roślin i materiałów pochodzących z terenów podmokłych, w gospodarce i kulturze człowieka.
6. „Rośliny zbiorników wodnych” – pospolite rośliny zbiorników wodnych, ich rola w procesie samooczyszczania wody.
7. „Ptaki wodne i błotne” – Park Narodowy „Ujście Warty” jako obszar objęty konwencją RAMSAR oraz NATURA 2000. Opis gatunków ptaków spotykanych w pobliżu ścieżki.
8. „Użytkowanie terenów podmokłych” – formy użytkowania rekreacyjnego i turystycznego terenów podmokłych na przykładzie Parku Narodowego „Ujście Warty” oraz wynikające z tego problemy.

Źródło: www.pnujsciewarty.gov.pl

Na podstawie własnej wiedzy oraz powyższego planu wykonaj polecenia.

a) Podaj nazwę pradoliny przechodzącej przez PN „Ujście Warty”.

.....

b) Podaj numery trzech przystanków edukacyjnych, które mają charakter ekologiczny.

.....

c) Podaj, w jakim kierunku przebiega ostatnia część trasy (przystanki 6–8)?

.....

d) Oblicz długość części ścieżki dydaktycznej między przystankami 6–8. Wynik podaj w metrach.

Miejsce na obliczenia

Odpowiedź: .....

Zadanie 7. (2 pkt)

Oblicz wysokość Słońca po północnej stronie nieba w Sydney (34°33'S) w południe 22 czerwca.

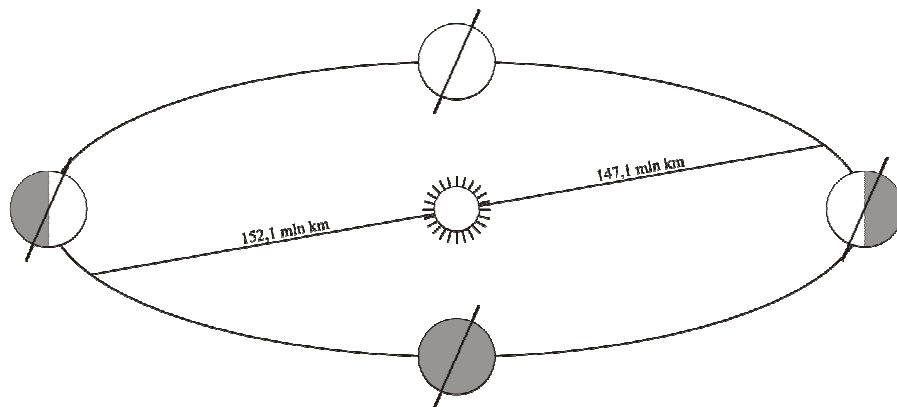
Miejsce na obliczenia

Odpowiedź: .....

Zadanie 8. (3 pkt)

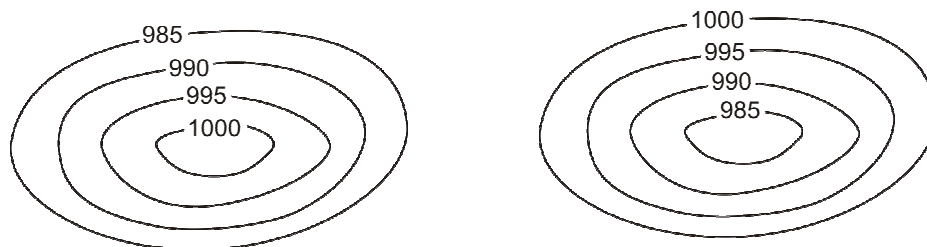
Na schematycznym rysunku przedstawiającym ruch obiegowy Ziemi:

- a) zaznacz na orbicie strzałką kierunek ruchu obiegowego Ziemi,
- b) w odpowiednich miejscach na orbicie wpisz nazwy pór roku (dotyczące półkuli północnej),
- c) zaznacz punkty: A – aphelium i P – peryhelium

Zadanie 9. (4 pkt)

Na rysunkach przedstawiono dwa ośrodki ciśnienia atmosferycznego.

- a) Zaznacz, w odpowiednich miejscach literami: W – wyż, N – niż.
- b) Narysuj strzałkami kierunki wiatrów w tych ośrodkach na półkuli południowej.
- c) Podaj przyczynę odchylenia kierunku wiania wiatru.

.....

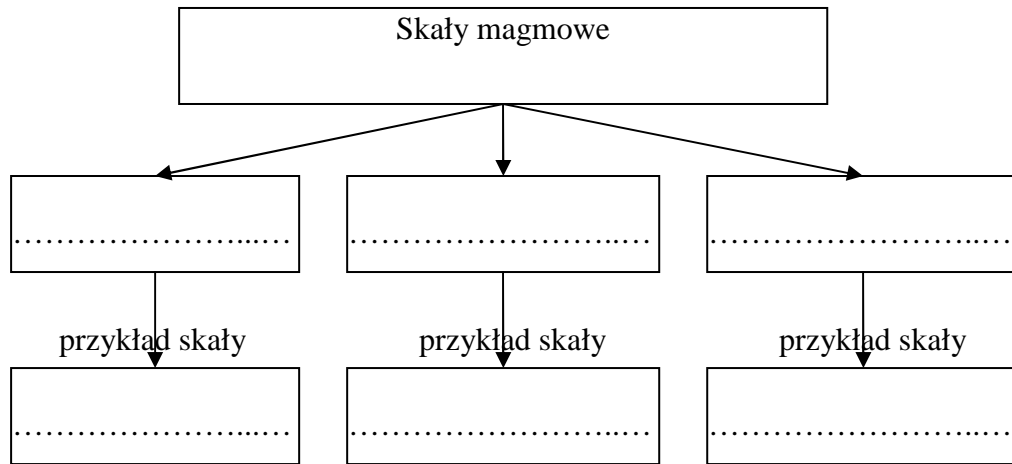
- d) Nazwij metodę kartograficznego przedstawiania ciśnienia atmosferycznego na mapach synoptycznych.

.....

Zadanie 10. (2 pkt)

Uzupełnij schemat obrazujący podział skał magmowych ze względu na skład chemiczny magmy. Przyporządkuj po jednym z podanych przykładów skał do poszczególnych ich rodzajów.

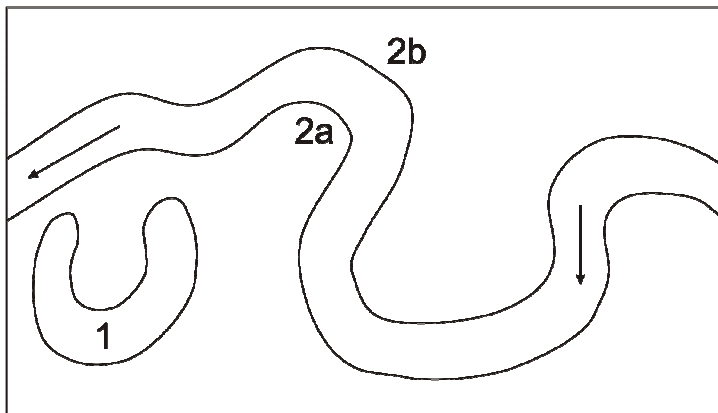
Przykłady skał: andezyt, bazalt, gabro, granit, ryolit, sjenit.

Zadanie 11. (3 pkt)

Na rysunku przedstawiono odcinek środkowego biegu rzeki.

Nazwij formy oznaczone numerami i opisz działanie, w wyniku którego one powstają.

1. Nazwa: .....

Działalność: .....

2. Nazwa: .....

Działalność:

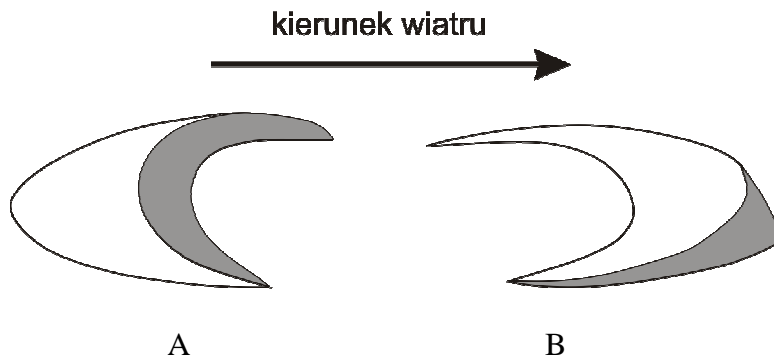
a) .....

b) .....

Zadanie 12. (3 pkt)

Najbardziej charakterystycznymi formami terenu powstałymi wskutek akumulacji eolicznej są wydmy.

Pod rysunkiem przedstawiającym dwa rodzaje wydmy napisz ich nazwy, typ klimatu, w którym powstają oraz wyjaśnij przyczynę ich odmiennego kształtu.

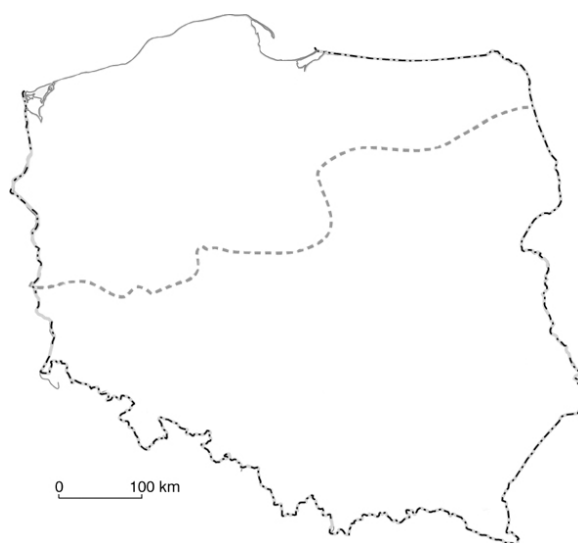
- a) nazwa wydmy: .....
 b) typ klimatu: .....

c) wyjaśnienie różnicy w kształcie wydmy:

.....
 .....
 .....

Zadanie 13. (1 pkt)

Na podstawie poniższej mapki wybierz dwa prawidłowe uzupełnienia zdania spośród podanych.

Linia na mapie przedstawia:

- a) granicę zasięgu zlodowacenia bałtyckiego (Wisły).
- b) granicę zasięgu zlodowacenia środkowopolskiego (Odry).
- c) granicę oddziaływania Morza Bałtyckiego na klimat Polski.
- d) granicę występowania jezior polodowcowych w Polsce,
- e) wschodnią granicę występowania buka.

Zadanie 14. (2 pkt)

Wybrzeże na skraju obszaru górskiego lub wyżynnego, rozcięte przez głębokie doliny rzeczne będące obecnie zatokami. Zatoki te przeważnie zachowują kierunek prostopadły do przebiegu wybrzeża. Powstałe w wyniku podnoszenia się poziomu wód morskich lub obniżenia lądu.

Zakreśl wśród wymienionych typów wybrzeża właściwe i podaj miejsce jego występowania.

A. riasowe	B. fiordowe	C. limanowe	D. szkiepowe
1. Norwegia	2. Ukraina	3. Irlandia	4. Finlandia

Zadanie 15. (2 pkt)

Na podstawie podanych opisów, rozpoznaj i nazwij typy gospodarki rolnej.

a) Sposób gospodarowania polegający na wielkoobszarowej uprawie roślin w systemie monokulturowym (np. kawa, kakao). Wymaga wysokich nakładów kapitału, mechanizacji i nawożenia. Występuje głównie w strefie gorącej.

.....

b) Typ gospodarki rolnej, w której produkcja przeznaczona jest tylko na własne potrzeby. Przeważa uprawa roślin, zwłaszcza zbóż, roślin okopowych i strączkowych, ale także hodowane jest bydło, owce, kozy, wielbłądy czy nawet renifery. Jego nazwa związana jest z koniecznością przemieszczania się wraz ze stadami ze względu na zmianę warunków klimatycznych.

.....

c) Dobre efekty produkcji rolnej uzyskuje się dzięki wysokim plonom roślin uprawnych oraz zwiększonej mleczności i masie mięsnej zwierząt hodowlanych. To typ rolnictwa nastawionego na produkcję przeznaczoną na sprzedaż. Jest charakterystyczne dla państw wysoko rozwiniętych o dużej gęstości zaludnienia, ale o niewielkiej ilości użytków rolnych przypadających na jedną osobę.

.....

d) Gospodarka rolna prowadzona w krajach posiadających rozległe obszary użytków rolnych, gdzie nie ma konieczności osiągnięcia bardzo wysokich plonów oraz intensyfikacji hodowli zwierząt. Bardzo duże zbiory są osiągane dzięki uprawie na ogromnych obszarach, a produkcja mięsa, mleka lub wełny związana jest z dużą liczbą zwierząt hodowlanych. Rolnictwo tego typu jest zmechanizowane, nie używa się dużej ilości nawozów sztucznych.

.....

Zadanie 16. (4 pkt)

Uzupełnij dane w tabeli, obliczając przyrost naturalny, saldo migracji, przyrost rzeczywisty oraz liczbę ludności Polski w dniu 31 grudnia 2005 roku.

Miejsce na obliczenia

Bilans ludności Polski w 2005 roku

Stan ludności w dniu 31.12.2004	38 174 000
Urodzenia żywe	356 tys.
Zgony	363 tys.
Przyrost naturalny	
Imigracja	9 tys.
Emigracja	19 tys.
Saldo migracji zagranicznych	
Przyrost rzeczywisty	
Stan ludności w dniu 31.12.2005	

Do rozwiązania zadań 17–19 wykorzystaj poniższy tekst źródłowy.

Transport drogowy stał się jednym z największych zagrożeń cywilizacyjnych. Zanieczyszczenie powietrza, skażenie wody, emisja hałasu, zajmowanie coraz większej powierzchni terenu, wypadki drogowe wiążą się z kosztami ponoszonymi co roku przez mieszkańców naszej planety – obecnego i przyszłych pokoleń.

W roku 1995 w Polsce jeździło ponad 7,5 mln samochodów osobowych, ciężarowych, autobusów, a także motocykli i skuterów. Po dziewięciu latach, w roku 2004 w Polsce jeździło niemal 15,3 mln pojazdów, w tym 14,3 mln samochodów osobowych i ciężarowych, czyli największych trucicieli środowiska. W roku 2005 sprowadzono 830 tys. samochodów osobowych, które są pojazdami starymi, ponad 50% z nich ma więcej niż 11 lat. Każdego dnia wiele milionów silników spalinowych w Polsce emituje do atmosfery szkodliwe dla przyrody i człowieka gazy.

Nieprawidłowe podejście do problemów transportowych w Polsce sprawiło, że przeważająca większość przewozów pasażerskich i towarowych w Polsce odbywa się w transporcie drogowym. W roku 2001 PKP przewiozło 332 mln pasażerów, a w tym samym czasie samochodami podróżowało 900 mln pasażerów.

Gęstość linii kolejowych w Polsce wynosi 6,73 km/100 km² i chociaż wciąż się zmniejsza i tak jest wciąż zaliczana do najwyższych w Europie. Mimo rozwiniętej sieci linii kolejowych w Polsce przeciętny mieszkaniec kraju odbywa koleją średnio 7 przejazdów rocznie. Dla porównania Austriak odbywa 22 przejazdy, a Holender i Niemiec po 20 przejazdów. Słabe zainteresowanie Polaków transportem kolejowym wynika z tego, że czas przejazdu koleją na niektórych liniach o przestarzałym taborze i infrastrukturze jest dużo dłuższy niż pokonanie tej samej trasy samochodem, a częstotliwość nie do zaakceptowania. Dla pasażerów bardzo ważny jest także standard usług i bezpieczeństwo w pociągach. Wprowadzenie monitoringu i ochrony w pociągach Warszawskiej Kolei Dojazdowej zwiększyło liczbę pasażerów korzystających z tego środka komunikacji.

Akcyza płacona przy zakupie paliwa (również dla lokomotyw spalinowych) trafia wyłącznie na infrastrukturę drogową, a nie kolejową. Tereny kolejowe obciążone są podatkiem od nieruchomości, a grunty pod drogami nie. Taka sytuacja powoduje, że transport

kolejowy jest droższy, a Polacy wybierają samochód jako tańszy środek komunikacji między miastami. W Polsce takie czynniki, jak ukształtowanie powierzchni kraju, rozmieszczenie miast (w tym kilku aglomeracji liczących powyżej 500 tys. mieszkańców) są wyjątkowo sprzyjające komunikacji kolejowej. Tylko zła polityka transportowa powoduje, że marnowana jest szansa na rozwój kolei.

Według raportów Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego straty z tytułu kosztów wypadków drogowych wyniosły w 2003 roku 16,3 miliarda złotych. Według PKP taka kwota wystarczyłaby do zmodernizowania 4500 km sieci kolejowej.

Na podstawie artykułu Bartosza Suheckiego, „Zielone Mazowsze” 2006.04.25

Zadanie 17. (2 pkt)

Na podstawie powyższego tekstu sformułuj trzy argumenty istotne ze względów społecznych, przemawiające za koniecznością zmian w polityce transportowej Polski w zakresie zwiększenia transportu kolejowego kosztem transportu drogowego.

1. ....
2. ....
3. ....

Zadanie 18. (2 pkt)

Korzystając wyłącznie z tekstu, podaj trzy przyczyny niekorzystnego rozwoju kolejowych przewozów pasażerskich w Polsce.

1. ....
2. ....
3. ....

Zadanie 19. (1 pkt)

Uzasadnij, dlaczego transport samochodowy jest powszechniej wykorzystywany do przewozu towarów niż transport kolejowy. Podaj dwa argumenty.

1. ....
2. ....

Zadanie 20. (3 pkt)

Na podstawie konturowej mapy Polski rozpoznaj charakterystyczne dla obszarów oznaczonych numerami od 1 do 5 typy gleb oraz rodzaje podłoża. Wypełnij tabelę.

Nr na mapie	Typ gleby	Rodzaj podłoża
1		
2		
3		
4		
5		

Zadanie 21. (1 pkt)

Sformułuj wniosek potwierdzający zależność istniejącą między liczbą zatrudnionych w I sektorze (rolnictwo) i III sektorze (usługi) gospodarki a poziomem rozwoju gospodarczego państwa.

.....

.....

.....

Zadanie 22. (4 pkt)

Na mapie konturowej przedstawiono kraje Europy.

a) Na podstawie opisów rozpoznaj nazwy krajów i wpisz je w miejsca wykropkowane.

A – najlepiej rozwinięte gospodarczo państwo powstałe z rozpadu byłej Jugosławii, jako jedyne uniknęło wojny domowej w latach pięćdziesiątych XX wieku

.....

B – wysoko rozwinięty kraj o jednym z najwyższych PKB w Europie w przeliczeniu na 1 mieszkańca, jego głównym bogactwem naturalnym jest ropa naftowa

.....

C – kraj przyjęty do UE razem z Polską, wytwarzający blisko 80% energii elektrycznej w elektrowniach jądrowych

.....

D – państwo, które przez ostatnie pół wieku było jednym z najszybciej rozwijających się gospodarczo krajów Europy, osiąga najwyższe na kontynencie dochody z turystyki.

.....

b) Zaznacz na mapie kraje opisane w podpunkcie a), wpisując na ich obszarach odpowiednio litery: A, B, C, D.

Zadanie 23. (2 pkt)

Jednym z najważniejszych globalnych problemów środowiskowych jest efekt cieplarniany. **Wymień trzy skutki globalnego ocieplenia dla środowiska przyrodniczego.**

1. ....
2. ....
3. ....

Zadanie 24. (3 pkt)

Na podstawie danych z tabeli opisz zmiany, które dokonały się w strukturze zatrudnienia ludności Polski w latach 1990–2004 oraz podaj trzy przyczyny tych zmian.

Rok	1990	1997	2004
pracujący (w tys. osób)	16280	15940,8	12737
w tym (w %):			
rolnictwie i leśnictwie	27	26	17
przemysłe	28	24	23
budownictwie	8	6	5
usługach	37	44	55

„Mały Rocznik Statystyczny Polski 2005”, GUS

Zmiany w strukturze zatrudnienia:

- .....
- .....
- .....

Przyczyny zmian:

1. ....
  2. ....
- .....

Zadanie 25. (2 pkt)

Rozpoznaj opisy chorób.

Jest to najczęstsza na świecie choroba zakaźna, na którą co roku zapada ponad 220 mln osób, a umiera 1–3 mln (są to głównie paroletnie dzieci z Czarnej Afryki). Zachorowania poza terenami tropikalnymi i subtropikalnymi endemicznego występowania tej choroby spotykane są u osób powracających z tych regionów, a także sporadycznie w pobliżu lotnisk i portów, gdzie zostają zawleczone komary z rodzaju *Anopheles*.

.....

Po raz pierwszy oficjalnie rozpoznano ją w Ameryce w 1981 roku, choć znacznie wcześniej pojawiały się podobne przypadki, których nierozpoznano. W następnych latach choroba ta szybko rozprzestrzeniła się na całym świecie. Do największej liczby nowych zakażeń obecnie dochodzi w regionie Afryki Subsaharyjskiej i Karaibów. W niektórych państwach afrykańskich odsetek osób chorujących na nią przekroczył 40% ludności. Do chwili obecnej nie wynaleziono skutecznego lekarstwa zwalczającego tę chorobę.

.....

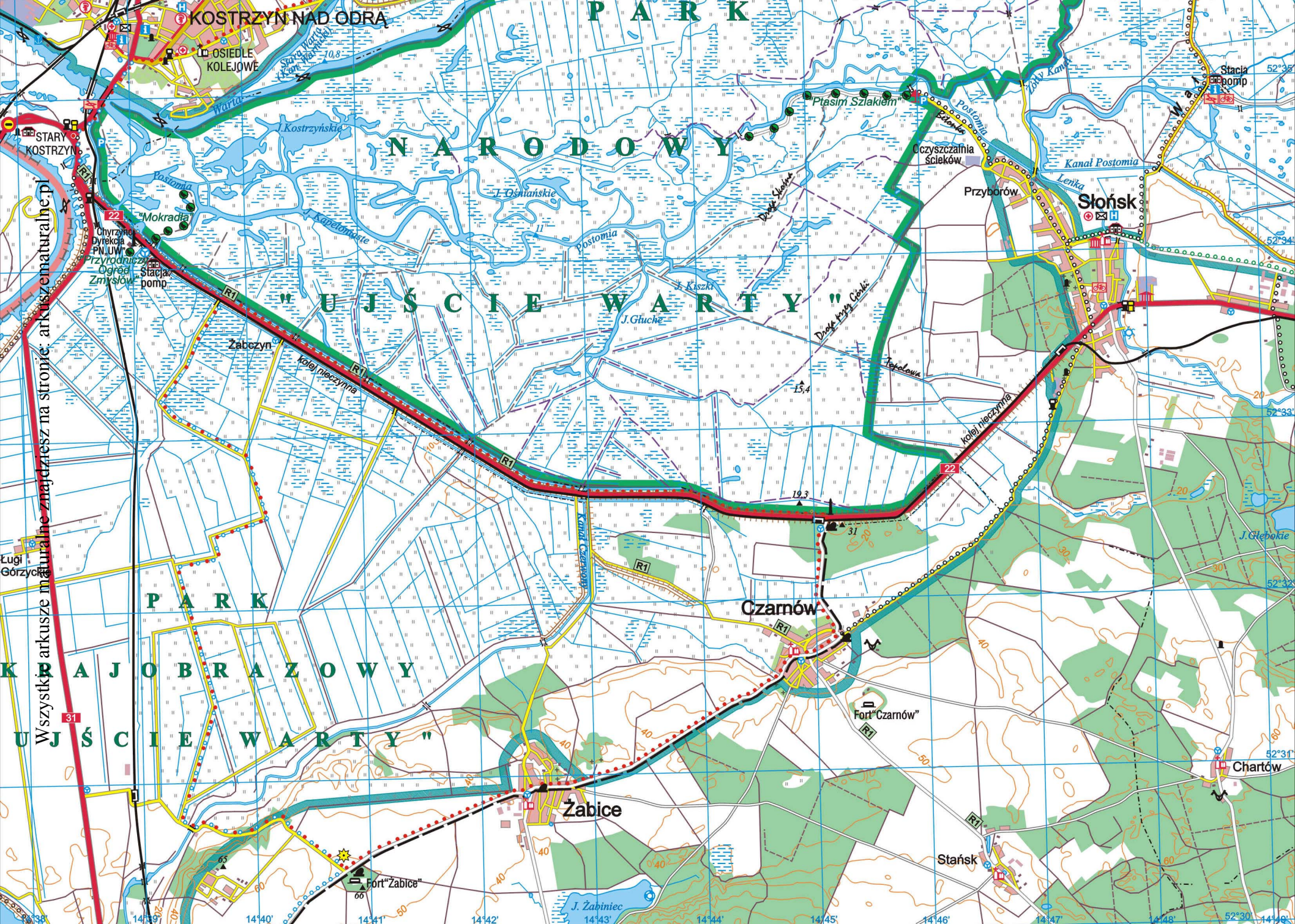
Zaproponuj dwa skuteczne sposoby działania, które umożliwiłyby ograniczenie wzrostu zachorowań na te choroby.

1. ....

.....

2. ....

.....

Wszystkie arkusze mapy znajdziesz na stronie: arkusze.maturalne.pl

KOSTRZYŃ NAD ODRĄ

OSIEDLE KOLEJOWE

STARY KOSTRZYŃ

Chyżyno
Dyrekcja PN UW
Przyrodniczy Ogród Zmysłów
Stacja pomp

Kugi Górzyc

UJŚCIE WARTY

PARK

KAJOBRAZOWY

UJŚCIE WARTY

PARK

NARODOWY

UJŚCIE WARTY

Czarnów

Fort "Czarnów"

Żabice

Fort "Żabice"

Stańsk

Słonsk

Chartów

Plasim Szlakiem

Oczyszczalnia ścieków

Przyborów

Stacja pomp

Kostrzyńskie

J. Ositańskie

Postomia

J. Głuche

Diaga przy Cielku

Topolewn

Kanal Postomia

Lenka

Żabczyn

kolej nieczynna

kolej nieczynna

Kanal Czarnowski

J. Żabiniec

J. Głębokie

65

66

40

40

40

40

40

40

40

40

40

40

40

40

40

40

40

40

40

40

40

40

40

14°39'

14°40'

14°41'

14°42'

14°43'

14°44'

14°45'

14°46'

14°47'

14°48'

14°49'

14°50'

52°35'

52°34'

52°33'

52°32'

52°31'

52°30'

skala 1:50 000

22 naturalne znajdziesz na stronie

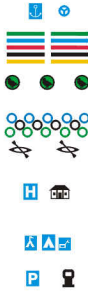
granice państw • przejścia graniczne:
-drogowe • turystyczne
granice powiatów • granice parków
narodowych • granice parków
krajobrazowych • granice rezerwatów
przyrody

koleje ze stacjami

drogi główne • drogi drugorzędne

drogi inne • drogi gruntowe • drogi
polne lub leśne • ścieżki

numeracja dróg

przystań rzeczna • przystanki
autobusowe

znakowane szlaki turystyczne

ścieżki dydaktyczne

trasy dla rowerów •
szlaki kajakowe

hotele • domy wczasowe,
pensjonaty

poła biwakowe • campingi
• schroniska młodzieżowe

parkingi • stacje benzynowe

apteki • ośrodki zdrowia •
straż pożarna • policja

informacja turystyczna • poczty

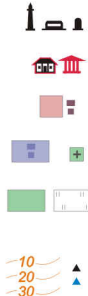
glazy narzutowe • leśniczówki

młyny wodne • kąpieliska

wypożyczalnie: -rowerów, kajaków

wiaty • punkty widokowe

kościóły • kościoły zabytkowe •
kaplice • krzyże przydrożne

wieże, kominy • bunkry •
pomniki i tablice

zabytkowe budynki • muzea

zabudowa

tereny przemysłowo-składowe
• cmentarze

lasy • łąki

poziomice • szczyty, punkty
wysokościowe